

Esmira Məmmədova
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, baş müəllim
E-mail: tunaryasin.memmedli@mail.ru

HEYDƏR ƏLİYEVİN FƏALİYYƏTİ DÖVRÜNDƏ ŞƏXSİYYƏTİN MƏNƏVİ TƏRBIYƏSİNİN ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ HAQQINDA

Xülasə: Məqalədə Heydər Əliyevin ideya-nəzəri irsində şəxsiyyətin mənəvi tərbiyəsinin əsas məsələlərinə toxunulmuşdur. Ümummilli liderimiz hər zaman ana dilimizin inkişafına xüsusi qayğıyla yanaşmışdır. Ana dilimizi mənəviyyatımız hesab etmişdir.

Məqalədə ümummilli lider Heydər Əliyevin təhsilin inkişafında rolu, yeni məktəblərin inkişafı və qurulması, respublikanın ali təhsil müəssisələrinə daxil olan abituriyentlərin sayının artırılması ilə bağlı məlumatlar ətrafı təhlil edilir. Azərbaycanda təhsilin inkişafında Heydər Əliyevin rolundan danışan müəllif bu problemin həllini iki sosial-iqtisadi sistemin işləməsi kontekstində nəzərdən keçirir.

Açar sözlər: mənəviyyat, dil, inkişaf, mənəvi dəyərlər, tərəqqi, irs

Hələ XX əsrin 70-ci və 80-ci illərində cəmiyyətin və millətin iqtisadi, sosial-siyasi, mənəvi-əxlaqi və mədəni, o cümlədən intellektual inkişafın ən mühüm problemləri həllində böyük öndər Heydər Əliyevin xidmətləri ölçüyə gəlməzdir. Onun bu problemlərinin həllinə yanaşmasının səciyyəvləndirən başlıca xüsusiyyətlər ciddilik və sistemlilik prinsipləri olmuşdur. O, bu qəbilədən olan problemlərin tarixinin perspektivlərinin aydın təsəvvür edərək, kompleks şəkildə həll edirdi.

Müdrək və təcrübəli bir dövlət xadimi kimi Heydər Əliyev və hər hansı bir problemin həllinə sistemlilik və çoxvariantlılıq baxımından yanaşırdı.

Problemlərin çoxvariantlı həllində müxtəlif üsullardan, metodoloji prinsiplərdən istifadə edirdi.

Gənclərin mənəvi tərbiyəsi sayəsində Heydər Əliyevin, bilavasitə rəhbərliyi ilə məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilməsidir. Heydər Əliyev gənclərin yalnız peşəkarlığı baxımından savadlı deyil, eyni zamanda mənəvi və əxlaqi yetkin bir şəxsiyyət kimi görmək istərdi.

Respublikanın təhsil müəssisələri qarşısında Vətənə fədakarlıqla xidmət edən və yüksək əxlaqi keyfiyyətlərə malik olan mütəxəssislər hazırlamaq kimi şərəfli vəzifə qoyulmuşdur.

Heydər Əliyev 18 may 1978-ci ildə Azərbaycan müəllimlərinin VI qurultayındakı nitqində qeyd etmişdir ki, insanın mənəvi keyfiyyətlərinin əsası məktəbdə qoyulur. Orada onun həyata baxışları, arzu və istəkləri formalaşır, onun rəhbər tutduğu mənəvi meyarlar bir çox cəhətdən müəyyənləşir.

Müəllimin mənəvi-əxlaqi siması, ideya inamı, baxışlarının sabitliyi, hərəkətlərinin ardıcılığı, maraq dairəsinin genişliyi, səmimiyyəti və vicdanlılığı məktəbdə qüdrətli tərbiyəvi amildir. Pedaqoji kollektivdəki mənəvi iqlimin məktəblilərin əxlaq tərbiyəsinin səmərəliliyi üçün çox mühüm şərt olduğu qeyd edilir.

... O qeyd edir ki, böyüməkdə olan nəslin... tərbiyəsi mənəviyyatca zəngin, ideyaca mətin, yüksək əxlaqlı şəxsiyyətin formalaşması bu gün cəmiyyətimiz qarşısında duran çox mühüm vəzifədir. Bunun kompleks problem olduğunu və məktəbin bu problemin həllində böyük rol oynadığını qeyd edir.

31 avqust 1994-cü ildə Bakı şəhərinin təhsil işçiləri ilə görüşdə giriş sözündə ulu öndər gənclərin tərbiyəsində milli, dini adət və ənənələrindən istifadə etməyin nə qədər əhəmiyyətli olduğunu göstərmiş, əsrlərin dərinliyindən bu günə gəlib çatan adət-ənənələrimizin həmişə adamların saflığına, təmizliyinə kömək etməsinin lazımlılığını göstərir.

Gənclərin paklıq, saflıq, yüksək əxlaq, yüksək mənəviyyat əsasında tərbiyə edilməsinin təhsil müəssisələri qarşısında bir vəzifə olduğunu göstərir. O, göstərir ki, bununla biz cəmiyyətimizi qoruyacaq, xalqımız üçün zərərli halların kök salmasının qarşısını alacağıq.

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

01 sentyabr 2001-ci ildə dərs ilinin başlanması və bilik günü münasibətilə Bakı şəhərinin Səbail rayonundakı 6 nömrəli məktəb-liseydə görüşdəki nitqində məktəblərdə uşaqların mənəvi tərbiyyəsində valideynlərin şəxsi nümunəsinin böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini Heydər Əliyev öz ailəsinin şəxsi nümunəsində gözəl təhlil etmişdir. O, qeyd edirdi ki, məktəbin şəhərdə və kənddə, şəhərin mərkəzində və ya kənarda yerləşməsi onun təhsil səviyyəsinin dəyişilməsinə təsir göstərə bilməz. O, qeyd edir ki, 1977-ci ildə mənim oğlum İlham məktəbi qurtararkən mən gəlib başqa valideynlərlə birlikdə buraxılışda iştirak etdim. Onların bir çoxları təəccüb edirdilər ki, necə ola bilər ki, ölkənin başçısı gəlib burada, məktəbdə bütün başqa valideynlərlə birlikdə mərasimdə iştirak edir. Mən hesab edirəm ki, o təəccüb edənlər səhv edirdilər. Çünki bizim özümüz də məktəbdən çıxmışıq. Bizim özümüz də məktəbin yetirmələri idik. Mənim oğlum 10 il burada təhsil almışdır. əgər yaxşı təhsil almışsa, təbii ki, mən onun buraxılış tədbirinə getməli idim, təşəkkürümü bildirməli idim. Keçmiş yada salaraq demək istəyirəm ki, İlhamın, Sevilin anası, mənim mərhum həyat yoldaşım Zərifə xanım bütün valideyn iclaslarına gedirdi və iştirak edirdi. Bu da hər bir valideynin borcudur. Heydər Əliyevin bu müdrik sözləri təhsil müəssisələrində mənəvi tərbiyənin yüksək səviyyədə həyata keçirilməsi üçün şəxsi nümunə ola bilər.

01 sentyabr 2001-ci ildə Bakıda ilk özəl ümumtəhsil məktəb kompleksini açılış mərasimindəki nitqində özəl təhsilin əhəmiyyətini qeyd etməklə, belə müəssisələrdə keyfiyyətin yüksək olmasının zəruriliyini açıqlamışdır.

Heydər Əliyev bizim məktəblərimizin milli olmasını vurğulayaraq qeyd etmişdir: “Mən son vaxtlar Azərbaycanın dövlət dili-ana dili, Azərbaycan dili haqqında bir çox Fərmanlar vermişəm. Azərbaycanın latın əlifbasına, latın qrafikasına keçməsi haqqında Fərman vermişəm. Mən ona görə çox sevindim ki, bu gün mənə verilən məlumatlar bizim dövlətin siyasətinin həyata keçirilməsi istiqamətində məktəbin qurulmasını nümayiş etdirir”. O, fəxrlə deyirdi: “ İndi burada bütün təhsil Azərbaycan dilində - dövlət dilində keçiriləcəkdir. Ancaq mənə məlumat verdilər ki, burada eyni zamanda, uşaqların hansı dilə daha çox həvəsi olmasından asılı olaraq, başqa dillər – ingilis dili də, rus dili də, fransız dili də ərəb dili də, başqa dillər də tədris olunacaqdır. Bəli, təhsildə uşaqların, gənclərin gələcəyini təmin etmək üçün bizim siyasətimiz bundan ibarətdir”.

Böyük öndərin bütün çıxışlarında Azərbaycandakı təhsil müəssisələrində uşaqların mənəvi tərbiyəsinin inkişafına diqqət yetirməyin ön plana çəkilməsini tövsiyə etmişdir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin gənclərin mənəvi tərbiyəsi ilə bağlı fikirlərini bu gün Azərbaycan Respublikasının prezidenti İlham Əliyev və Vitse Prezidenti Mehriban Əliyeva uğurla davam etdirirlər.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan: Heydər Əliyevdən İlham Əliyevə, Bakı, 2007
2. Heydər Əliyev. Müstəqilliyimiz əbədidir. II kitab, Bakı, 1997
3. Heydər Əliyev. Təhsil. Bilik. Məktəb, – Bakı, “Müəllim”, 2006
4. R. Mehdiyev. Azərbaycan: qloballaşma dövrünün tələbləri. Bakı, 2005

Esmira Mammadova

ABOUT THE MAIN DIRECTIONS OF SPIRITUAL EDUCATION OF PERSONALITY DURING HAYDER ALIYEV'S ACTIVITY

Summary: The article discusses linguistic and moral problems in the ideological and theoretical heritage of Heydar Aliyev. Our national leader has always been attentive to the development of our native language. Our native language is our spirituality.

The article discusses the role of national leader Heydar Aliyev in the development of education, analyzes in detail the development and construction of new schools, increasing the number of applicants entering higher educational institutions of the republic. Speaking about the role of Heydar Aliyev in the development of education in Azerbaijan, the author considers the solution of this issue in the context of the functioning of two socio-economic systems.

Key words: spirituality, language, development, spiritual values, progress, heritage